

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.—
četrt leta 2-50
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Naš gmotni boj.

Ob tej priliki, ko so državni uradniki izjavili, da jim ni mogoče ob sedanjih fiksnih plačah in spričo neznosne draginje in razmer, ki so nastale v Avstriji — več izhajati, ne bi škodovalo, če tudi mi pregledamo kompetente, ki so pripomogli k izboljšanju našega gmotnega stanja. Naj li mi, katerih plača se ne da meriti z uradniško, tudi pošljemo svoje prošnje in zahteve na centralno vladu?

Pač to je bila in je še ena glavnih ovir na našem programu gmotnega boja, da nam ni ta boj enoten in skupen, ker se cepimo in delimo v tem na posamezne dežele in so nam pri tem deljena stremeljenja in sredstva z ozirom na neenakost razmer posameznih dežel. Izkušati je, da dobimo skupne smotre, ki bi nas lahko dovedli do uspeha. Vedno in povsod smo odvisni od razmer in v tem pogledu je v korist stanu neobhodno potrebno poddržavljanje učiteljstva in nam napravlja tudi ta zahteva naš gmotni boj skupen in enoten. Zahteva poddržavljanja učiteljstva in ureditev plač enako štirim nižjim činovnim razredom državnih uradnikov — ne bi vodila le slovenskih učiteljev do skupnega smotra, temveč združuje vse učitelje Avstrije v dosego enega cilja in enotnega dela.

Če bi pa bilo poddržavljanje ljudskošolskega učiteljstva ob sedanjih konkurenčni nacionalni borbi v Avstriji tudi v korist narodom, to je pa drugo vprašanje. O poddržavljanju ljudske šole — kot take — pa nam spričo početja države in vlade v srednjem šolstvu in v višjem šolstvu menda ni potreba posebej govoriti, ker s tem bi dobila vlada v roke le zopet nov politikum, ki bi ji služil kot koncesijsko sredstvo v nacionalni borbi v državni zbornici, s katerim bi lečila rane državne notranje politike.

Tako se moramo od teh vprašanj naše skupne gmotne borbe spustiti zopet na naš sedanj položaj v tem boju. In naravno je, da premotrujemo ta boj v naši centralni deželi, kjer je ljudskošolsko učiteljstvo v Avstriji najslabše plačano — „našo preiskreno ljubljeno domovino“ — ki nam daje eksistenco, našo blaženo deželo Kranjsko.

Pred leti je že prosilo učiteljstvo za izboljšanje gmotnega stanja pri gospodarjih dežele, toda nihče tedaj še ni računal na to, da postane draginsko vprašanje kdaj tako pereče kakor je ravno za uradništvo, t. j. za učiteljstvo, ki je danes odvisno le od svoje fiksne plače. In smatralo so se tedaj naše zahteve za pretiranje. Krivda tedanjih voditeljev učiteljstva pa je, da se ni pričelo takrat, ko so bili vsi pogoji dani, z resno in stvarno opozicijo in da se ni pravočasno osiguralo koncesij in pravic za naše delo in poštinovalnost. Odkrito povedano, da še danes ne moremo odobravati tedanje taktike! Po shodu v „Mestnem Domu“ v Ljubljani, na katerem se je zopet fiksiralo naše zahteve in naše stališče in šele na katerem se je povodom še drugih kompetentov pričelo z žal prepozno opozicijo; tedaj se je nam celo odrekalo pravice do zahtev plač nižjih činovnih razredov državnih uradnikov — in šele to nas je nekoliko izbistrilo.

Pot, ki jo od tedaj nadaljujemo, je edino prava, s katere ne smemo pod nobenim po-

gojem kreniti in naj se nam obetajo še take ugodnosti od te ali one strani. Neodvisno korakajmo in delajmo naprej in se pri tem ne dajmo vezati! Tako bomo dosegali uspehe, se izkopali iz našega političkega idealizma, in po naši osamosvojitvi nas ne bodo več nazivali za nezrele politike.

Četudi se je politički tok menjal vendar je ostal naš gmotni boj še vedno isti in naše zahteve iste.

Nekateri — idealno sodeči — tovariši so menili, da se bo potem Slomškove Zveze izboljšalo gmotno stanje učiteljstva, toda oni so pozabili, da hipni pojavi v Slomškovi Zvezi niso naravni pojavi in so le igra osebnega koristolovstva. Da Slomškova Zveza kot sestavina kristalnih značajev ni zmožna reševati take naloge kot je gmotni naš boj, to smo mi vedeli in videli že naprej, preden se je izvršil ves proces gmotnega boja po Slomškovi Zvezi in preden je nesrečno kapitulirala poizkušena opozicija na predzadnjem zborovanju Slomškove Zveze v Ljubljani; preden je ta opozicija in deputacija vzela po kravji kupčiji in po koristolovstvu nekaterih voditeljev kaj žalostni konec in se izpremenila v žalostno sliko egoizma. Voditelji tedanje opozicije so dobro preračunali, kako bodo prišli — do lastne, osebne koristi. Saj pa tudi ni mogoče zahtevati od Slomškove Zveze, da bi zasledovala skupne smotre gmotnega izboljšanja, dokler se pod dičnim sadanjim predsedstvom rekrutira iz samih egoističnih elementov, ki iščejo le sebe in osebnih koristi in jim je to edini cilj, s katerim se zadovoljujejo, četudi na škodo skupnemu stremeljenju po izboljšanju skupnega gmotnega stanja.

Večina Slomškove Zveze je slepo orodje v rokah nje voditeljev in je to najbolj pokazala ob priliki zborovanja, ko je poročilo o protiglasovanju pri regulaciji učiteljskih plač od strani Jakliča in Ravnikarja nemo prezrla in celo akceptirala to protiglasovanje kot nekaj obsebi umiljivega; dasi bi Slomškova Zveza ravno s tem, če bi ob tej priliki primerno oponirala svojima voditeljema, si pridobila ugled in bi se pričelo poleg tega resno z njo računati. V tem momentu bi pa pridobila tudi simpatije marsikaterega učitelja in bi dobila morebiti več novih pristašev, kakor pa s tem, da je vkljub tem dejstvom imenovala Jakliča — častnim članom.

Značilna poteza v boju za gmotno izboljšanje stanja učiteljstva in Sl. Zv. je pa tudi to, da zna predsednik Jaklič tako izborno pomiriti razburjene elemente pri zborovanjih in jih zna odvrniti od njih radikalnih zahtev z obljubami in če to ne gre, s tem, da zamaši voditeljem upornikov usta s kako službo ali s čim drugim.

Tako se na račun celote okoriščajo le nekateri, ki se silijo v ospredje, da imajo korist od Slomškove Zveze, n. pr.: Jeglič, Simon, Ravnikar, Jaklič, Smrdelj; drugim pa v posameznih slučajih le z malim postrežjo. Najznačilnejša poteza Slomškove Zveze je, da se v korist nekaterikov podvrača koristi celokupnosti. Tako n. pr. je žrtvoval Ravnikar za poslanski sedež in mesto deželnega odborništva in nadučiteljsko mesto na Viču — gmotno izboljšanje vsega kranjskega učiteljstva. Jaklič je za časti drž. in dež. poslanstva izdal splošne koristi učiteljstva in je pripravljen vsak čas

zatajiti učiteljski stan. Simon ki je jako obde- loval in silil v „Slovenskem Učitelju“ in drugje glede regulacije plač, so zamašili usta z za- časnim okr. šol. nadzorništvom. In katehetu Čadežu, ki je po „Slov. Učit.“ v kompaniji s Simonom in drugje že z nadležnostjo obdeloval dr. Lampeta in druge klerikalne poslance za regulacijo plač, so zamašili usta s tem, da so ga v statusu čez desetico pomaknili naprej na račun posvetnega učiteljstva. Splošno pa lahko vsakdo opazi, da so ravno kateheti oni uniču- joči element v Slomškovi Zvezi, ki onemo- gočnejšo še tisto malo lastne volje Slomškove Zveze in delajo vse le v svojo korist in na lastno pest na škodo posvetnemu učiteljstvu. Bregar je kapituliral s svojimi izvajanci in stališčem, ki ga je zastopal pri prenosu deželnega šol- skega zakona pri obravnavi na Brezjah, in sicer kapituliral v korist sebi, da bi dobil nadučiteljsko mesto v Spodnji Šiški.

Ta kapitulacija je pa tudi hkrati kapitu- lacija večine Slomškove Zveze in je hkrati tudi karakteristična poteza voditeljev Slomškove Zveze in blamaža za sklepe Slomškove Zveze, ker sta voditelja Slomškove Zveze v de- želnem zboru zastopala ravno diametralno na- sprotno stališče o prenosu deželnega šolskega zakona, nego so to označevali sklepi na Brezjah, ki so bili pod predsedstvom Jakliča eno- glasno sprejeti. Voditelja Slomškove Zveze sta pa podvrgla celokupne koristi in sklepe Slomškove Zveze lastnim koristim in koristim nekaterikov, ki se iz koristolovstva silijo v ospredje. In tudi za ta čin se niso niti zmenili Slomškarji na letošnjem zborovanju in so s tem iznova dokazali, da masa Slom- škove Zveze služi kot slepo orodje voditeljem in nekater- nikom, ki se izkušajo na njen račun okoristiti.

Ni čuda, da so poslanci spričo takih dejstev nehali resno računati z učiteljstvom, ker tudi pri njih je imelo napredno učiteljstvo več ugleda nego ono v Slomškovi Zvezi in so tudi klerikalni poslanci resno se sprijaznevali z njih zahtevami.

V klubu deželnih klerikalnih poslancev se je že resno računalo in mislilo na regulacijo učiteljskih plač, če bi Slomškarji in njih za- stopniki se sami ne napravili nevredne upo- števanja. Dr. Krek je v klubu odločno za- vzemal stališče, da naj se izvrši regulacija, ker se mora itak nekoč izvršiti in „da bode vsaj preje mir.“ Prof. Jare si je stavil kot predpogoj za regulacijo to, da vlada v polni meri predloži novi dež. šol. zakon v sankeijo, in da se na podlagi tega za vse določbe tako- rekoč primora vlado predložiti zakon v sankeijo, najsibo že tak ali tak. Dr. Lampe je pa stal še vedno na finančnem stališču in si je hotel na ta način pridobiti nov dokaz za po- trebo saniranja deželnih financ.

Nekateri delajo nas krive, češ, da smo protestirali proti novemu šolskemu zakonu. Gospoda, menda ga razen Slomškarjev ne do- bite razsodnega človeka, ki bi mirno pustil teptati lastne pravice. Da bi se učitelje kar kratkoma izključilo iz šolskih korporacij, da te ostanejo na ta način brez kontrole od učiteljske strani, tega menda ne bi prenesel mirno noben stan, še posebe ne, če so mu pravice zastopstva podane po državnem zakonu. Naša

stanovska čast in dolžnost čuvati pravice stanu nam je to velevala, ne pa da smo mi s tem odrekli zastopstvo kakemu drugemu stanu, ker naši protesti na ministrstvo so se dobesedno enako glasili, kakor so bili natisnjeni v našem stanovskem glasilu in protestirajo le proti kra- denju pravic učiteljstva in ne proti zastopstvu kmetijskega stanu v šolskih korporacijah. Toliko razuma pa imamo, gospodje, da se ne bomo s slepoto še sami udarjali!

Tako smo s posredovalnimi sredstvi v našem gmotnem boju pri kraju in prehajamo k drugim kompetentom in sredstvom v našem gmotnem boju.

Nemški klerikalni učitelji na Dunaju so se posvetovali o tem, da bi pričeli s pasivno rezistenco. Ha, ha! Pasivna rezistenca pri nas! Komu bi bolj ustregli s tem nego klerikalnim poslancem, ki bi imeli s tem v rokah imenitno sredstvo za hujskanje zoper „uporno in leno“ napredno učiteljstvo, „ki je izdajica, nevred- nega ljudskega denarja“. Pri naših klerikalnih ni misliti na pasivno rezistenco, ker oni sodijo šolska vprašanja s političkega stališča, kakor jih je to presojala pred njimi napredna stranka. Njim ni za uspehe šole in bi jim bili neuspehi le dobrodošli. Še manj pa, da bi zgenili s pasivno rezistenco našo slavno c. kr. deželno vlado, zakaj tudi nji ni do uspehov šole, kar je že nešteto dokazala, tudi njej je šola koncesijsko sredstvo — politikum. Sicer pa, saj je ravno vlada ona ljubica političkih strank, ki služi političkim strankam v nemoralno iz- rabljanje, o čemer nam najjasnejo sliko nudi naša demoralizacija v šolstvu.

Če naše vlade ne izbistri to, da je vedno občutnejše pomanjkanje moških učnih oseb na Kranjskem in da nam po sedanjem pristopanju k učiteljskemu stanu ni upati boljšega; če je ne izbistri to, da se vsi boljši in mlajši učitelji izseljujejo danes v vedno naraščajočem številu iz Kranjske na Štajersko, Goriško, Trst itd. v druge službe; če je ne izbistri vedno žalostnejša slika našega šolstva in vedno bednejši, da, skoro do skrajnosti obupen položaj učiteljstva — potem je nobena reč več ne spravi in ne odpravi od strankarske uslužnosti.

O opoziciji pri deželnih in okrajnih učiteljskih konferencah nam menda ni potreba govoriti; saj se poznamo!

Tako dobimo še eno vejico, t. j. absti- nencia pri narodno prosvetnem delu. — Ravno nasprotno! Nikogar ni, ki bi precenjeval naše zahteve s stanovskega ali šolskega stališča, temveč vse stranke ga presojajo izključno s političkega stališča, da, še celo vlada se je opri- jela tega načela. In v tem momentu tudi mi nismo dolžni več stati izključno na tem sta- lišču, ker bili smo prepošteni! V tem mo- mentu nam ni več računati s poslanci, temveč nam je pričeti delovati na političkem polju, ker le s tem računajo klerikalni poslanci in računa naša slavna vlada.

Poleg kulturnega in prosvetnega dela nam bo potreba poseči direktno v politiko in poli- tiško delovanje, ker drugače se itak ne bo upoštevalo naših zahtev. Politiško pričeti buditi ljudstvo, ne oziraje se na političke stranke in meščanske sloje — to bi morebiti zgenilo naše ljudske poslance in dosedanje voditelje!

Poleg tega nam pa stanovska osamosvojitve in izključno in edina stanovska politika ostaja še kot najsigurnejše in najgotovnejše sredstvo — toda ne samo na Kranjskem, ampak povsod, kjer prevladuje čuvstvo skupnosti nad separatizmom!

Naši šolski zakoni.

Članek iz Istre.

Pod tem naslovom smo mislili pojasnjevati še druge razmere, ki izvirajo iz vršenja ali nevršenja raznih §§ šolskih zakonov, a v „Edinosti“ od 16. okt. t. l. se je zaletel v našega dopisnika Nis Vodoran III. Upamo, da nam bodo oprostili cenjeni čitatelji, ako pregovorimo na naslov Nisa Vodorana III. nekoliko besed.

Nis Vodoran III. hoče dokazati, da je pisal naš dopisnik protislovja, a če bi bil bral pazljivo naš dopis, bi bil videl, da naš dopisnik ni v protislovju. On je natanko rekel, da krajni šol. svet do danes niso toliko preudarili in premislili, da bi vsaj približno znali povedati znesek od m².

Vidite, da to ni protislovje § 18. deželnega šolskega zakona z dne 30. marca 1870, št. 20. Očito je, da kakor hitro je potreba upoštevati situacijo poslopja, bo okrajni šol. svet povpraševal za mnenje krajni šol. svet in ta bi moral tudi o tem premisliti in preudariti. Tega ni naredil, ker drugače bi bil zasledil, da na eni šoli plačuje 66 h, na drugi le 24 h od m², in vendar se je trdilo, da sta ravno ti dve šoli v enakih razmerah.

Ako je neka avtoriteta, ki je dolžna priskrbovati kraje s pitno vodo, kako pride Nis Vodoran III. do zaključka, da mora učiteljstvo trpeti škodo in biti prikrajšano na tem, kar mu je po zakonu določeno? Vemo pa, da kraj. šolski svet oskrbuje nekatera poslopja z vodo, vemo, da plačuje celo odškodnino za vodo. Zakaj ni vedel Nis Vodoran III. pri teh za to avtoriteto? Povemo mu, da le zato, ker je mislil natrositi s to avtoriteto peska v oči, da bi lažje napadal našega dopisnika. Ponesrečilo se mu je tudi to in dokazal je neko pristranost, da ne rečemo kaj hujšega.

Glede potrjevanja načrtov opozarjamo na 8. toč. § 14. dež. šol. zakona z dne 5. junija 1908, ki se glasi: „Ako bi v sedaj obstoječih šolskih poslopih ne bili pripravljeni vsi gori navedeni prostori (lokali), pristoji dotični učiteljski osebni razmerna odškodnina v denarju.“

Iz tega je razvidno, da je potrjevalec načrtov pristal ali gleda na število prostorov ali ne. On si lahko misli, občina hoče imeti taka stanovanja in je zadovoljna za manjkajoče prostore plačevati razmerno odškodnino v denarju. Ker se ni potrudil Nis Vodoran III., da bi bil pogledal tozadevni zakon, se je zaletel tudi v tem.

Trdi pa dalje, da naš dopisnik molči o tem, ker so učitelji na razpolago poleg pritlikajev še nepritikajoči prostori, kar da je slučajno ravno pri našem dopisniku.

Prvi del te trditve podpira le našo trditve, da so krajni šolski sveti pristranski, ker mi ne vemo vzroka, zakaj bi morala biti prikrajšana neka učna oseba, ako ima druga več kot ji zakon določuje? Drugi del trditve, namreč da ima naš dopisnik več kot mu zakon določuje, je pa nesresničen.

Naš dopisnik ima stanovanje, obstoječe iz 2 sob, 2 sobic, ker prostor, ki je šest m dolg, a ni niti toliko širok, da bi se moglo postaviti pober postelja v njem, ne moremo imenovati sobo; dalje kuhinje, kleti in podstrešja. Ako bi Nis Vodoran III. pogledal v kuhinjo, kadar burja piha, bi se prepiral, da je v tej nekaj, kar res ni našemu dopisniku po zakonu določeno; namreč štedilnik je tako napravljen, da prihaja iz njega ob burji polno dima.

To pa res ni določeno po nobenem zakonu, da mora imeti naš dopisnik dim v stanovanju. To bi imel popraviti podjetnik, ki je stavil poslopje, in vendar krajni šol. svet niti ne gane, da bi podjetniku naročil, naj v kratkem popravi. Sicer pa je ves ta štedilnik tak, da bi mu Nemec ne rekel „Sparherd“ pač pa „Zehrerherd“.

Klet je res takšna, da bodo tri iz nje, ko jo krajni šolski svet primerno razdeli, a dokler tega ni, je le ena. Najbrž misli Nis Vodoran III., da postrešje ne pritiče našemu

dopisniku, a če to ne pritiče, pritiče k šol. poslopju gotovo drvarnica, ker tega vendar ne more nihče zahtevati, da bi učiteljstvo svoja drago plačana drva puščalo takorekoč na cesti.

Mi vemo, če bi bilo poslopje brez postrešja, a bi imelo drvarnico, da bi bilo s tem našemu dopisniku mnogo boljše ustrezno, ker ne bilo bi mu potreba spravljati drva po 58 stopnicah v podstrešje.

Ravnotako se stavi k poslopju, ki imajo po kuhinjah le male štedilnike, tudi takozvana „žehntica“, a tudi te ni pri tem poslopju. In sedaj Nis Vodoran III.; povejte pa Vi, kaj ima naš dopisnik, kar mu ne pritiče? Vedeli ste že naprej, da so Vaše trditve ničeve, zato ste tudi sami povedali, da ne boste odgovarjali.

Nis Vodoran III. očita našemu dopisniku njegovo minolost, a mu povemo, da je našega dopisnika minolost taka, da si ni še nikjer zaprl vrat tako, da bi se ne smel povrniti tja, kjer je bil. Mogoče bi se Vi ozirali na kake podre govorice, ker vemo, da vsak človek ima prijatelje in sovražnike, a če bi mi upoštevali take govorice o Nis Vodoranu III., bi se nabralo mnogo hujših kot o našem dopisniku.

Tudi vemo, da ni noben človek sam od sebe in zato priznavamo, da če bi ne bili hoteli gotovi krogi, bi ne bil naš dopisnik tam, kjer je; zakaj sam se je tega branil, a prepričani smo tudi, da bi ne bil Nis Vodoran to, kar je, ako bi ne bili hoteli gotovi krogi.

Posebno se je urezal Nis Vodoran III., ko trdi, da je naš dopisnik izmed onih, ki bi radi, da bi se spravilo krajni šolski svet pod ničlo, da bi potem lažje paševali.

Povemo mu le, da je oni član odseka, ki noče, da bi se spravilo krajne šolske svete, na ničlo, ravno naš dopisnik. Čudno je tudi, da se Nis Vodoran III. poteza za svobodo učiteljic, ki jim je nihče ne krati, ker ako bi se jim jo kratilo, bi se pritožile kje drugje in ne pri njem.

Vendar povemo pa, da bi nikdar ne dobile take svobode, da bi smele delati ponočno družbo različnim pivcem po gostilnah, ker Nis Vodoran III. bi bil prvi, ki bi napadal, ako bi se dovolilo to, kot je že napadal zaradi neke častne straže.

Kar se tiče vršenja hišnega reda, ne briga njega čisto nič in bolje bi bilo, da bi poskrbel, da bi v njegovi hiši bil kakšni red.

Trditve, da je v vsakem krajnem šol. svetu po en zastopnik učiteljstva, je resnična, a da se bo ta izpostavljala takim osebnim napadom, gotovo se ne ljubi vsakemu.

G. Nis Vodoran III., dajte naš dopis in Vaš dopis v „Edinosti“ od 16. oktobra t. l. pametnemu, razumnemu in nepristranskemu človeku, da ju prečita in vprašajte ga, naj Vam pove kdo je oseba napadalec, pa boste slišali svojo obsodbo.

Tudi podtikati znate. Mi nismo nikdar trdili, da krajni šol. svet nimajo vinarja za šolstvo, pač pa smo rekli, da ne bo do brega šolstva, dokler bo krajni šol. svet poslušal moške, ki nimajo vinarja za slovensko šolstvo, a so pripravljeni glasovati za italijansko šolo. S tem vendar še nismo rekli, da nima krajni šolski svet vinarja za šolstvo.

Nočemo Nis Vodoranu III. na vsako odgovarjati, ker že tako smo predolgi, vendar moramo še pred koncem povedati, da če pozna istrsko učiteljstvo našega dopisnika za dlako cepca, kot hočete Vi, ve tudi, koliko je ravno to dlakocepstvo koristilo učiteljstvu in sploh ljudskemu šolstvu. Ako bi znali Vi tako dlake cepiti, bili bi gotovo jako ponosni.

Tako smo, upamo, dokazali, da se je Nis Vodoran III. le zaletel v našega dopisnika in res bi bilo bolje, da bi v prihodnje namesto takih dopisov pisal kaj drugega, da bi ne dobival brezpotrebnih pogonov.

„Edinosti“ se čudimo, ker je priobčila te osebnosti, ko se mnogokrat pritožuje, da nima prostora za koristnejše zadeve.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonoščo nalozim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga s omejenim jamstvom.
Promet do konca septembra K 254 280.41.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatelj navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/3. popoldne in vsako soboto od 6. — 7. zvečer.

Klerikalna slika v pravi luči.

Kakor je našim čitateljem znano iz dnevnega časopisa, je za izpraznjeni državnozbornski mandat v novomeškem metliškem in črnomeljskem sodnem okraju kandidiral tovariš E. Gangl, ki je v volilnem boju seveda ostal v manjšini proti klerikalnemu profesorju Jarcu.

Ker je tudi Gangl avstrijski državljani z vsemi pravicami in dolžnostmi, ima pravico kandidirati kakor vsak drugi, to tembolj, ker so ga k temu z vso odločnostjo prigovarjali njegovi belokranjski rojaki.

Ta volilni boj, ki ga še nismo imeli strastnejšega, je z občudovanja vredno vztrajnostjo in požrtvovalnostjo vodil kandidat Gangl večinoma sam. Vso dolensko stran je dvignil iz motrila in zbudil speče, da so začeli — misliti. To je moralni uspeh tega boja.

Našim čitateljem je znano, da nismo o Ganglove kandidature v svojem listu omenili niti z besedico, in sicer namenoma ne! Nismo hoteli v sedanjih žalostnih časih siliti učiteljstva v volilni boj. Gangl je celo pisal — kakor smo poučeni — mnogim tovarišem, da bi bilo v sedanjih časih brezmiselno zahtevati od kogarkoli izmed našega stanu, da se aktivno udeleži volilne borbe. Tako se je tudi zgodilo! Učiteljstvo je ostalo pasivno, in prav je tako!

Vendar je imel „Slovenec“ drzno čelo, da je v svoji sobotni številki vehementno udaril po Ganglu, češ, on je sedaj kriv, da se zaradi njegove kandidature ne uresniči — regulacija učiteljskih plač! Seveda, eden mora biti kriv, če nihče drugi ne, pa Gangl! O brezmiselnosti te trditve se nam ne zdi potrebno razpravljati: neumnost je tako velika, da bi sama sebe po puhli glavi. Še nikdar nismo čuli, da bi se regulacija učiteljskih plač ne izvršila zaradi kandidature tega in tega državljana. Navadno so bile vzrok slabe deželne finance, na Kranjskem poleg tega še klerikalna ljubezen do šole, saj je ravno Gangl v deželnem zboru kranjskem izkopal s predlogom o uvedbi kulturnega davka potrebno pokrije. A vendar je Gangl kriv, da se ne regulirajo naše plače!

Ta čudovita „Slovenčeva“ logika je oplazila tudi nekoga, ki je oddal dne 24. t. m. na progi Kranj-Tržič pismo, naslovljeno na Gangla. To pismo, zrcalo klerikalne olike, se glasi doslovno tako-le:

M. T. F.

Živio! slavnemu, propalemu državnemu poslanec!

Ali si zdaj sit?! Triller se je v zbornici zaletaval nekaj v jeruzalemske romarje, češ, da zapravljajo denar. Kaj pa ti, ali ga nisi za volitve zapravljaj še bolj po neumnem!

Oni imajo od romanja vsaj nekaj, ti pa od sto in sto pisanih plakatov čisto nič — pač — veliko blamažo.

Škodoval si sebi, povrhu pa tudi vsemu kranjskemu učiteljstvu. Zbog tvojega in tvojih trabantov rovanja smo — kakor se kaže — od regulacije plač zopet par sto km bolj oddaljeni. Ni zameriti poslancem S. L. S., da se za regulacijo nikakor ne morejo ogrevati. Tebi seveda te nič ne škoduje.

Toda misliš, da smo drugi tudi vsak dan pečenke siti, kakor si je ti?! Ti si prokleti kozel, ki pomagaš regulacijo le ovirati. Sedaj nam reguliraj sam, če moreš! Sicer si pa on osel, političen otrok, ki se upa iti v boj proti Jarcu. Kje so zdaj tiste stotine rok, ki so se na vsakem tvojem volilnem shodu vzdigovale? Kje so! V tiskarni lažnjivega „Slov. Naroda“. Ti in tvoji somišljeniki ste cople regulacij. Čim preje vas vzame hudič, boljša bo konstelacija regulacije. Si-li tako neumen, da misliš, da bo slov. ljudstvo dovolilo zboljšanje svojim največjim nasprotnikom!

Kaj boš ti storil s človekom, ki te bo psoval? Ali ga boš pogostil zato! Mislim, da ne! Vendar upam, da se liberalni poslanci pač ne bodo ozirali na par brezverskih hujskačev, ki imajo za svojega patrona Ferrerja. Bodo že prišli še boljši časi za nas brez vas!

Servus, propali državni posranec!

Bivši liberalni učitelj na Gorenjskem.

Priobčujemo to pismo brez komentarja! Izrekamo samo mnenje, da se nam zdi skoro nemogoče — da bi mogel biti sploh kak slovenski učitelj tako neskončno neumen in

tako brezprimerno sirov. Morda je izlegel kdo drugi to kukavičje jajce, da tako vrže s predrzno roko pest blata na našo čast. To blato pa naj pade nanj nazaj in ga naj krije do konca dni!

Interesantna razsodba administrativnega sodišča z ozirom na celibat učiteljic.

Na Nižjem Avstrijskem se je neka učiteljica omožila in ker je zaradi tega morala zapustiti službo, je prosila za odpravnino na podlagi § 85. deželnega zakona, ki določa dobesedno:

„Učiteljice, ki zapuste svojo službo zaradi poroke po petletnem službovanju, dobe odpravnino enako celoletni plači zadnjega službenega leta.“

Šolska oblast je prošnjo odbila z motivacijo, da ima gori omenjena določba pravo moč le v tistem slučaju, če je učiteljica nastopila službo, ko je že veljala ista določba. Torej vse tiste učiteljice, ki so službovale na Nižjem Avstrijskem prej nego so uvedli § 85. d. z., nimajo pravice do odpravnine, ker niso vezane na celibat in ker jih zakon ne sili, da zapuste službovanje. Tako so vsaj razložili stvar magistratu pri šolskem svetu. Po takem umevanju § 85. so tedaj mlajše učiteljice primorane zapustiti službo, kakor hitro se omože in zato imajo pravico do odpravnine, a starejše bi lahko ostale v službi tudi po poroki in bi ne imele pravice do odpravnine, ako bi se tudi odpovedale kot žene učiteljskemu stanu. To je vsekakor prava babilonska zmešnjava, pri kateri bi trpele toliko mlajše kakor starejše učiteljice. Pod istimi pogoji, t. j. ako je poročena in zapusti službo, bi imela tedaj pravico do odpravnine le mlajša učiteljica nikakor pa ne starejša. Če bi pa mlajša hotela službovati naprej še po poroki, bi tega ne mogla, ker to je rezervirano samo za starejše učiteljice, ki so službovale že prej, nego je stopil v veljavo § 85. d. z. To je pravi kaos, v katerem se človek slabo izpozna in ki dela učiteljicam nove sitnosti in nadlege.

Na priziv gori omenjene učiteljice, da se ji da odpravnina, pa je administrativno sodišče razsodilo, da se ugotovi prizivu, in učiteljica bo tedaj dobila svojo enoletno odpravnino.

Motivirana je razsodba, da velja § 85. za vse mlajše in starejše učiteljice.

Omenja še na koncu, da bi se z napačno interpretacijo § 85. postopalo mnogo strožje s starejšimi nego s mlajšimi učiteljicami, ker sta ali zakon ali izvrševanje službe po deželnem zakoniku prepovedana. Opozoril sem na ta interesantni slučaj, da lahko razvidimo, da se v kljub vsem živim in mrtvim paragrafom vendar popolnoma ne zna, pri čem smo!

I—m.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za celjski okraj zboruje v nedeljo, dne 6. novembra t. l., v deški okoliški šoli:

Dnevni red:

1. Važnost življenjskega zavarovanja v narodno-gospodarskem pogledu ter učiteljsko socialnem oziru.

2. Važne društvene zadeve.

3. Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga.

4. Odgovor na doposlana vprašanja.

5. Predlogi in nasveti.

Začetek točno ob 10. uri. Cenjene družbenice in društveniki prosim: 1. Kličite nas potreba, zato pridite vsi! 2. Pridite točno! 3. Ukrenite tako, da boste vztrajali do konca zborovanja.

Da boste vsi uvaževali ta klic pričakuje Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za svetolenartski okraj zboruje v četrtek, 3. listopada t. l., ob pol enajstih v šoli pri Sv. Trojici v Sl. gor. s tem vzporedom:

1. Zapisnik.

2. Dopisi.

3. Razmerje med zgodovino slov. naroda in slov. učiteljstvom, podava tov. M. Perger — St. Jur v Sl. gor.

4. Skupni pogovor o jako važnem dopisu štaj. „Lehrerbunda“.

5. Slučajnosti.

K polnoštevilni udeležbi vabi s kolegi-alnim pozdravom

I. E. Mavrič.